

METODE**PRIHODNOST ALP IN DELFI METODA**

AVTORJI

dr. Mimi Urbanc

Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Gosposka ulica 13, SI – 1000 Ljubljana, Slovenija
mimi@zrc-sazu.si

dr. Drago Perko

Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Gosposka ulica 13, SI – 1000 Ljubljana, Slovenija
drago@zrc-sazu.si

dr. Franci Petek

Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Gosposka ulica 13, SI – 1000 Ljubljana, Slovenija
franci.petek@zrc-sazu.si

UDK: 910.1:711(234.3)

COBISS: 1.01

IZVLEČEK

Prihodnost Alp in delfi metoda

Mnenje ljudi je vse pomembnejše pri odločitvah v vseh sferah javnega in strokovnega življenja, tudi pri najrazličnejših posegih v pokrajino, zato so tudi metode njihovega pridobivanja vse številčnejše in vse bolj kompleksne. Med najbolj uporabnimi metodami je metoda delfi, ki je primerna za ugotavljanje mnenja znotraj določene skupine ljudi in za ugotavljanje prihodnjih trendov. V članku prikazujemo njeno uporabo pri napovedovanju razvojnih možnosti in opredeljevanju do aktualnih problemov v Alpah. V analizo z metodo delfi, ki je potekala v treh krogih, smo vključili 62 strokovnjakov iz Avstrije, Francije, Italije, Nemčije, Slovenije in Švice. Rezultat analize je nabor osmih glavnih razvojnih problemov v Alpah.

KLJUČNE BESEDE

Alpe, regionalni razvoj, prostorsko načrtovanje, metoda delfi, mnenjska raziskava, razvojni trendi

ABSTRACT

The future of the Alps and the Delphi method

Popular opinion is receiving increasingly significant weight in decision-making in all spheres of public and professional life, as well as in a wide range of interventions in the landscape, so the methods for ascertaining these opinions are becoming increasingly numerous and complex. One of the most useful is the Delphi method, which is suitable for determining opinions within certain groups and identifying future trends. This article shows its application in observing development trends and defining current issues in the Alps. This analysis of the Delphi method, which took place in three rounds, included 62 experts from Austria, France, Germany, Italy, Slovenia, and Switzerland. The result of the analysis is a set of eight major development trends.

KEY WORDS

Alps, regional development, spatial planning, Delphi method, surveys, development trends

Uredništvo je prispevek prejelo 6. septembra 2008.

1 Uvod

Ena od pomembnejših zahtev evropskih projektov je vključevanje strokovne, profesionalne in nestrokovne, laične javnosti. Tako na eni strani pridobivamo nova znanja, mišljenja, poglede, želje, pričakovanja in podobno, na drugi strani pa dosežemo večjo povezanost javnosti z vsebino projekta, kar je pomembno za oblikovanje zrelega in tvornega odnosa do okolja oziroma pokrajine, kjer živimo. Tudi pri projektu DIAMONT, ki je v okviru programa INTTEREG IIIB za območje Alp potekal med letoma 2005 in 2008, smo v vseh obdobjih na več načinov vključevali različne, večinoma strokovne javnosti.

Glavni cilj omenjenega projekta je bil podati priporočila za ocenjevanje prihodnjega trajnostnega razvoja v Alpah na temelju opazovanja sodobnih problemov in razvojnih trendov.

V okviru delovnega paketa 6 smo morali pridobiti splošno predstavo strokovnjakov o najpomembnejših dejavnikih, ki vplivajo na sedanjí in prihodnji razvoj v Alpah. Ta del projekta je vodil francoski partner z ustanove CEMAGREF oziroma njene enote v Grenoblu (*Groupement de Grenoble, Unité de Recherche Développement des Territoires Montagnards*), ki je paket sklenil z izdajo monografskega poročila (Briquel 2007). Slovenski partner je bil Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU.

K sodelovanju smo povabili strokovnjake iz sodelujočih držav, to je Avstrije, Francije, Italije, Nemčije, Slovenije in Švice, ki so podali svoja mnenja o izzivih, problemih ter trenutnih in prihodnjih razvojnih možnostih. Na podlagi njihovih ocen smo opredelili ustrezne kazalnike oziroma dejavnike razvoja, ki smo jih podrobneje raziskali, nato pa določili splošne in posebne usmeritve prostorskega razvoja v Alpah oziroma napovedali prihodnost.

2 Metoda delfi

Napovedovanje prihodnosti je že od nekdaj vznemirjalo ljudi, svoje mesto pa je našlo tudi v znanosti. Eden od načinov napovedovanja prihodnosti je tudi metoda delfi, ki je dobila ime po slovitim antičnem preročišču Delfi, kamor so Grki zahajali po odgovore na pomembna vprašanja o prihodnosti.

Metodo so po naročilu ameriškega vojnega letalstva razvijali med letoma 1950 in 1960 v okviru projekta RAND, ki so ga vodili Olaf Helmer, Norman Dalkey, and Nicholas Rescher. Želeli so predvideti prihodnji tehnološki napredek na vojaškem področju za učinkovito zaščito Združenih držav Amerike (Bourgeois in sodelavci). V naslednjih desetletjih so s to metodo napovedovali prihodnji razvoj tudi na številnih drugih pomembnih področjih (Delbeq, Van de Ven in Gustafson 1975).

Delfi metoda je kombinacija kvalitativnega in kvantitativnega procesa, ki temelji na mnenjih skupine izvedencev in omogoča oblikovanje teorij in napovedovanje prihodnosti (Bourgeois in sodelavci). Njena prednost je v tem, da jo lahko uporabimo tudi takrat, ko o nekem problemu nimamo zadostnega znanja in ga ne moremo dopolniti s klasičnimi raziskovalnimi metodami, na primer zaradi pomanjkanja podatkov (Adler in Ziglio 1996; Delbeq in sodelavci 1975). Z njeno pomočjo lahko raziskujemo nekaj, kar trenutno »... sploh še ne obstaja ...« (Czinkota in Ronkainen 1997; Skulmoski in Hartman 2002). Metoda torej temelji na zaupanju v znanje in sposobnost osebe, imenovane ekspert, strokovnjak oziroma izvedenec.

Metoda delfi pomaga pridobivati, uskladiti in poenotiti skupne ocene oziroma mnenja, in to tako, da izpostavlja podobnosti in razlike med mnenji strokovnjakov v posameznih skupinah, ki so odgovarjali na vprašanja vsak zase. Strokovnjaki dobijo vprašanja večkrat zapored. Svoja nova mnenja nadgrajujejo na temelju rezultatov prejšnjih krogov (razen v prvem krogu). Metoda delfi ob zapovrstnih povratnih informacijah omogoča, da znotraj skupine strokovnjakov steče tak način komuniciranja, ki dopušča oblikovanje in spreminjanje individualnih odgovorov glede na skupinska mnenja. Izjemnost metode je v njeni zanesljivosti, in to kljub raznolikosti mnenj ljudi in brez neposrednega stika z izvedenci in med njimi.

Identifikaciji raziskovalnega problema sledi izbor izvedencev; njihovo število je odvisno od potrebe in finančnih zmožnosti izvajalca. Bolj kot število je pomemben profil izvedencev; v nasprotju

s statističnim vzorčenjem pri metodi delfi ne potrebujemo slučajnega vzorca, ampak visoko usposobljene izvedence z različnih področij, povezanih z raziskovalnim problemom. Izvedenci dobijo vprašalnik, ki ga izpolnjujejo individualno, saj mora biti zagotovljena **anonimnost**. Prvi vprašalnik vsebuje eno ali dve odprti vprašanji, povezani z raziskovalnim problemom. Eksperti podajo mnenje in vrnejo vprašalnike. Raziskovalec ali skupina raziskovalcev obdelajo odgovore in na podlagi njihovih rezultatov oblikujejo drugi vprašalnik. Pri tem je pomembno, da se drugi vprašalnik začne s kratkim povzetkom (v obliki seznama ali preglednice) rezultatov prvega kroga. Izvedenci ocenjujejo in razvrščajo teme, oblikovane v prvem krogu, in s tem določijo prioritete. Pri tem se lahko naslonijo na mnenje (iz prvega kroga) ostalih respondentov, kar imenujemo **interakcija**. Poleg starih tem so v vprašalniku tudi nova vprašanja. V tem delu je tudi prostor za mnenja in utemeljitve odgovorov. Rezultati analize drugega kroga so temelj oblikovanja vprašalnika za tretji krog, ki vsebuje tri dele. Na začetku novega vprašalnika je povzetek odgovorov (**kontrolirana povratna informacija**) obeh prejšnjih krogov skupaj z nekaterimi statističnimi podatki (**agregiranje odgovorov**), tako da strokovnjaki lahko primerjajo svoje odgovore z odgovori drugih. Poleg tega se seznanijo z mnenji in utemeljitvami. Nazadnje lahko popravijo ali dopolnijo katerikoli prejšnji odgovor. Raziskovalci izpolnjene vprašalnike znova obdelajo in se lahko odločijo za četrti krog ali tudi nadaljnje kroge in to ponavljajo, dokler eksperti ne dosežejo konsenza oziroma kolikor toliko enotnega, usklajenega mnenja; običajno pa trije krogi zadoščajo.

3 Uporaba metode delfi v projektu DIAMONT

V skladu z začrtanimi cilji projekta smo na začetni stopnji želeli zaobjeti čim več problemov oziroma dilem, zato smo metodo delfi za naše potrebe nekoliko prilagodili. Prvi vprašalnik smo morali oblikovati v skladu s cilji Alpske konvencije, zaradi večjega števila obravnavanih problemov v Alpah pa končni rezultat ni bilo enotno mnenje ampak le delno soglasje med strokovnjaki.

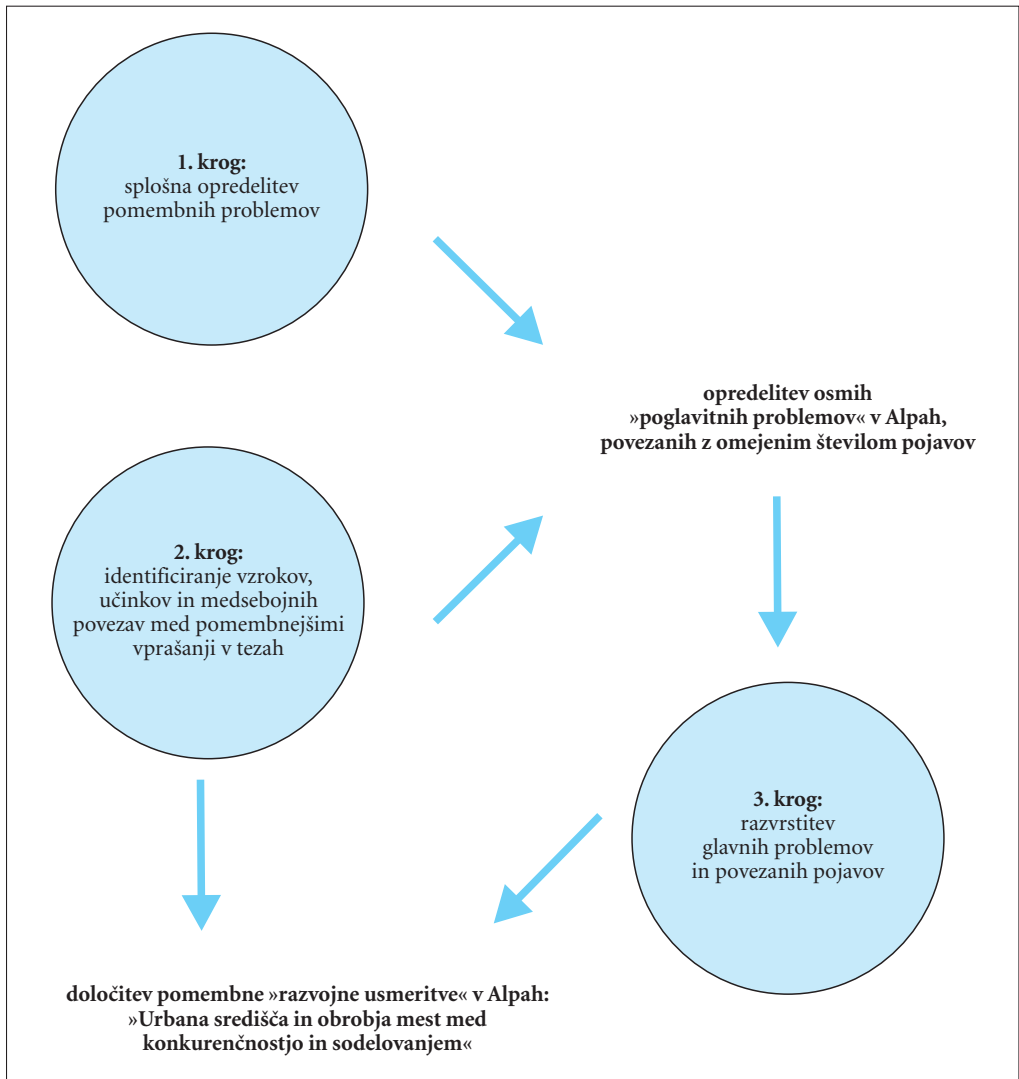
Izbrali smo 62 strokovnjakov iz alpskih držav. To so bili predvsem znanstveniki, déležniki, državni uradniki in predstavniki alpskih združenj. Določili smo jih glede na njihovo (takšno ali drugačno) pristojnost oziroma znanje glede problemov, povezanih z razvojem v Alpah.

Ker pa je prvi krog prinesel številne, vsebinsko zelo različne teme, se izbrani strokovnjaki niso čutili dovolj kompetentne za ocenjevanje pomembnosti vseh pojavov oziroma niso bili enako pristojni za vse obravnavane teme. Zato so strokovnjaki delovali predvsem kot informatorji in nam pomagali pri izvajanju analize. Najdragocenejše informacije smo dobili prav iz komentarjev, ki so spremljali odgovore, manj pomembni pa so bili rezultati kvantitativnega razvrščanja pojavov. Pri primerjavi odgovorov smo bili pozorni na dejavnike, ki so lahko vplivali na mnenja strokovnjakov. Razhajanja so bila možna zaradi razlik med strokovnjaki: strokovnjaki so bili znanstveniki in déležniki, razlikovali so se po narodnosti in stopnji pristojnosti, nekateri so odgovarjali le za svojo regijo ali državo, češ da niso pristojni za ocenjevanje celotnih Alp, nekateri pa so analizirali le trenutne razmere, ker naj ne bi imeli oblikovanega mnenja o razvoju v prihodnosti. Pri analizi nekaterih problemov so bila ta razhajanja izrazita, pri nekaterih pa zanemarljiva. To pa je tudi potrditev, da so problemi v Alpah kompleksni in da je o njih težko dobiti enotno mnenje.

V prvem krogu smo zbrali splošne ocene o problemih v Alpah z različnih tematskih področij (slika 1). Mnogo strokovnjakov se je strinjalo glede nekaterih tendenc, na primer opuščanja obdelovalne zemlje, izginjanja kulturne raznolikosti in zamiranja alpske identitete. Močno pa so se razlikovala mnenja o vzrokih za te procese, o njihovem trenutnem stanju in posledicah njihovega potencialnega razvoja.

Da bi v drugem krogu ugotovili, ali ti rezultati odražajo zgolj razhajanje mnenj strokovnjakov, ali pa so razkrili resnične razlike med alpskimi pokrajinami, smo oblikovali več tez, ki opisujejo sedanje stanje pomembnih problemov, njihove glavne vzroke in možne posledice. Pri tem delu smo se posvetili predvsem tistim problemom, katerih vzroki in posledice so se v prejšnjem krogu pokazali kot polemični. Nekatere teze so bile podane dovolj provokativno, da so jih strokovnjaki v glavnem brez obotavljanja

zavrgli in skritizirali; v drugih primerih pa so teze potrdili ali predlagali manjše popravke. Mnenja strokovnjakov o teh tezah so nam bila v pomoč pri poglobljenem analiziranju sorodnih problemov, njihovih medsebojnih povezav in raznolikosti njihovega pojavljanja na območju Alp. Rezultate smo združili v osem »poglavnih problemov«, za katere je značilen omejen niz pojavov, se pravi dejstev in tendenc, ki dajejo informacije o pomembnih vidikih posameznega problema. V zadnjem krogu smo strokovnjake prosili, da vse pojave razvrstijo po pomembnosti, kakršno imajo danes oziroma jo bodo imeli v prihodnosti. To nam je pomagalo tudi pri odkrivanju razlik med alpskimi pokrajinami. Nekateri problemi so skupni vsem Alpam, drugi le nekaterim pokrajinam znotraj njih. Predlagali smo spremljanje pokazateljev za probleme oziroma pojave, ki so jih strokovnjaki ocenili kot zelo pomembne za razvoj Alp (Briquel 2006, 3).

Slika 1: Zaporedje analitičnih postopkov pri analizi delfi (Briquel 2006, 3).

Preglednica 1: Sodelujoči strokovnjaki (Briquel 2007, 26).

krog	vrsta strokovnjakov	število strokovnjakov						
		vse države	Avstrija	Švica	Nemčija	Francija	Italija	Slovenija
prvi krog	vsi	62	11	5	15	10	10	11
drugi krog		51	7	6	14	8	9	7
tretji krog		46	5	4	13	9	8	7
prvi krog	znanstveniki	24	2	5	3	5	4	5
drugi krog		30	7	5	4	5	5	4
tretji krog		24	5	4	3	5	3	4
prvi krog	ostali	38	9	0	12	5	6	6
drugi krog		21	0	1	10	3	4	3
tretji krog		22	0	0	10	4	5	3

4 Rezultati

Ker v prvem krogu zaradi velikega števila izpostavljenih problemov in različnih pogledov nanje nismo mogli dovolj dobro določiti oziroma izluščiti najpomembnejših tem v kontekstu razvojnih procesov v Alpah, smo na podlagi odgovorov konceptualizirali dejavnike in trende, ki podpirajo trajnostni razvoj v Alpah in so v veliki meri tako ali drugače povezani z vsemi obravnavanimi problemi, temami oziroma vprašanji. Za oblikovanje konteksta celovite analize alpskih razvojnih problemov smo opredelili tako imenovane mega trende, na primer opuščanje kmetijskih zemljišč.

Problem opuščanja kmetijskih zemljišč se je izluščil pri vprašanih razvoja predvsem tistih podeželskih območij, ki glede naravnih in družbenih razmer ne morejo tekmovati z »ugodnejšimi« območji, poleg tega pa kmetom ne omogočajo dodatnih zaslužkov v turizmu, obrti ali drugih dejavnostih z dodano vrednostjo. Na drugi strani pa je opuščanje kmetijskih zemljišč priložnost za naravno sukcesijo in s tem oblikovanja novih oblik turizma. Da bi preprečili nadalje zaraščanje, je po mnenju strokovnjakov nujno zagotavljanje zadovoljivih življenjskih razmer za ljudi v oddaljenih območjih. Nekatere javne službe, zlasti zdravstvena oskrba, morajo biti organizirane na lokalni ravni (Briquel 2007, 32).

Po izvedenih treh krogih smo določili osem glavnih razvojnih problemov in jih razvrstili glede na pomembnost pojavov, ki opredeljujejo določen razvojni problem. Znotraj vsakega razvojnega problema so pojavi lahko povezani, zato jih je treba analizirati kompleksno. Ti glavni razvojni problemi so bolj stalnice kot dejanska nekaj novega, prihodnjega, saj izhajajo iz dejavnikov in razmer, ki se ne spreminjajo hitro, zato so odraz splošnih trendov v Alpah. To so:

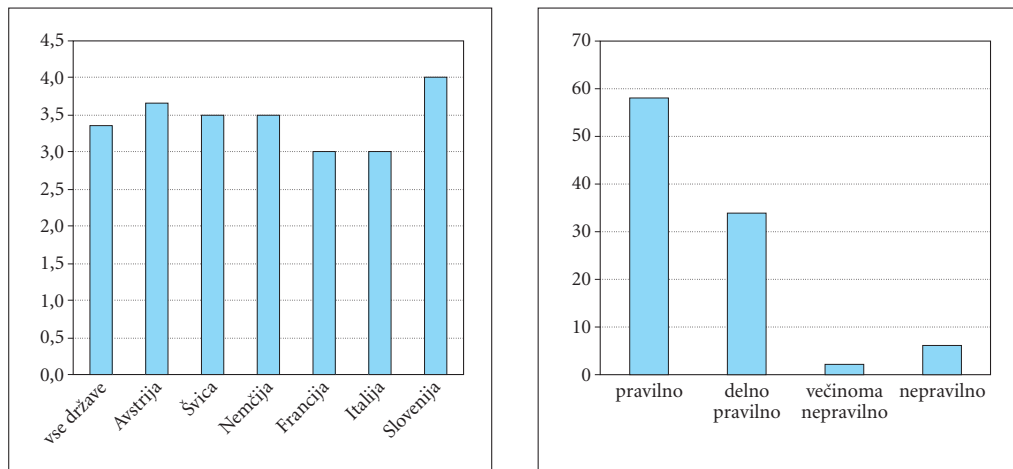
- **vzdrževanje alpskih gozdov** (Nobena široko zasnovana raziskava o Alpah se ne more izogniti vprašanju gorskih gozdov – enega najbolj tipičnih alpskih habitatov. Zaradi sodobnih družbeno-gospodarskih razmer se z gozdom porasle površine hitro večajo. Ključno vprašanje je, kako dolgoročno ohranjati vse njihove funkcije, in sicer proizvodno, rekreacijsko, ekološko in zaščitno. Širjenje gozdnih površin bo omogočilo oblikovanje gozdnih rezervatov s poudarjeno okoljevarstveno in ekološko vlogo v odmaknjenih in težko dostopnih predelih. Nasploh je donosnost gorskih gozdov za zdaj še vedno nizka. Lahko pa bo razmah pomena biomase in pridobivanja energije iz nje v prihodnosti razkril nove dohodkovne možnosti. Strokovnjaki opozarjajo na okolju prijazno rabo gozdov in na njihov pomen pri preprečevanju naravnih nesreč (Briquel 2007, 39–45));
- **urbanizacijski procesi** (Procesi urbanizacije sprožajo vprašanje odnosa med mestom in podeželjem, stranskih učinkov širjenja mest na podeželska naselja, učinkovitost načrtovanja rabe tal v urbanih središčih, vlogo aglomeracij kot ekonomskih središč regij z omejenimi površinami v dolinah in kotlinah.

Najpomembnejši pojavi na področju urbanizacije so povezani s kontrolo nad rabo tal oziroma njenimi spremembami: napredujočo urbanizacijo v ranljivih območjih (pobočja dolin, poplavna območja itd.), nekontrolirano urbanizacijo s svojimi učinki na pokrajinsko estetiko in oblikovanjem razvojnih dokumentov, ki vključujejo tudi obrobja mest. Nekateri strokovnjaki pa vendarle menijo, da predstavljajo današnji pritiski na zemljišča, ki jih povzročajo širjenje naselij in velikopotezno kmetijstvo, manjšo grožnjo, kot so jo pred nekaj desetletji. Najradikalnejše spremembe v pokrajini so se namreč že zgodile v preteklosti in današnje načrtovanje rabe tal omogoča, da obvladujemo negativne stranske učinke (Briquel 2007, 46–52));

- **sonaravni turistični razvoj** (Zelo pomemben pojav in obenem gospodarski dejavnik – zlasti na območju Alp – je tudi turizem. Trajnostni vidik (temeljne naravne in družbene vrednote) njegovega razvoja je neizogibno dejstvo, ki ga bo treba upoštevati v računici gospodarske konkurenčnosti. Strokovnjaki poudarjajo pomen oblikovanja inovativnih formul, ki bi zagotavljale zadovoljevanje hitro spreminjajočih in razvijajočih se zahtev turizma. To bo eden od temeljnih izzivov prihodnosti. Prav tako kot delovanje na vsealpski ravni ob upoštevanju lokalnih in regionalnih posebnosti. Potrebno pa je takojšnje ukrepanje za učinkovito obvladovanje pritiskov na pokrajino in naravo v najbolj razvitih destinacijah (Briquel 2007, 52–57));
- **pritiski prometa** (Pritiski prometa so med najbolj žgočimi vprašanji razvoja. Izvirajo tako iz zunajalpskega transporta kot tudi transporta znotraj Alp. Vse težje se je spopadati z naraščajočo mobilnostjo in zagotavljanjem dostopnosti in na drugi strani privlačnosti Alp. Temeljni pojav je povečano onesnaževanje v ozkih alpskih dolinah ob tranzitnih poteh, ki se bo po mnenju strokovnjakov še stopnjevalo. Zato so predlagali stroge ukrepe za omejitev prometnih tokov, kakršni so vseevropski predpisi, zvišanje davkov in pristojbin ter razširitev železniškega omrežja s posebnim poudarkom na ranljivih območjih (Briquel 2007, 58–61));
- **inovativne in konkurenčne gospodarske dejavnosti** (Inovativnost in konkurenčnost sta tako v Alpah kot drugod ključna dejavnika gospodarskega razvoja, saj podjetjem omogočata konkurenčen nastop na globalnem trgu. Strokovnjaki so se osredotočili na pojave, ki bi bili lahko zelo pomembni v prihodnje; koncentracija visoko inovativnih dejavnosti v osrednjih razvitih območjih, nove možnosti za razvoj manjkajočih ali slabo razvitih dejavnosti in vključevanje lokalnih oblasti v gospodarske razvojne projekte (Briquel 2007, 61–69));
- **vzdrževanje in razvijanje naravne in kulturne dediščine** (Naravna in kulturna dediščina Alp zaradi naravne pestrosti in izjemnega zgodovinskega dogajanja ne smeta biti spregledani. Zaradi krhkosti in občutljivosti ju ne moremo obravnavati kot statično prvino Alp. Pri obravnavanju pojavov, ki bodo v prihodnje vplivali nanju, so se strokovnjaki osredotočili na okolju prijazno kmetijstvo, vzdrževanje odprte pokrajine v dolinah in gosto poseljenih območjih, ukrepe za nadzorovanje posegov v prostor in spreminjanja njegove namembnosti in vpeljevanje programov smotrnega ravnanja z vodo. Vsebin kulturne dediščine strokovnjaki niso obravnavali (Briquel 2007, 69–74));
- **učinki klimatskih sprememb** (Kljub temu da se o klimatskih spremembah na široko razpravlja, je na tem področju še veliko nejasnosti. Čeprav se konkretnih učinkov na regionalni ravni ne da z gotovostjo napovedati, pa se bodo verjetno razlikovali od učinkov zunaj Alp zaradi posebnosti alpskega okolja in gospodarstva. Najpomembnejši pojavi, ki opredeljuje prihodnji razvoj tega tematskega sklopa so krajšanje zimske sezone v smučarskih središčih, povečani pritiski s strani zimskega turizma na zaščitena območja v večjih nadmorskih višinah, strožji gradbeni predpisi v območjih z večjim tveganjem naravnih nesreč, nadaljnji razvoj energijsko varčnih možnosti na področju bivanja in transporta in končno večje investicije v tehnologije za zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov in njihovih učinkov (Briquel 2007, 74–78));
- **marginalizacija podeželja.**

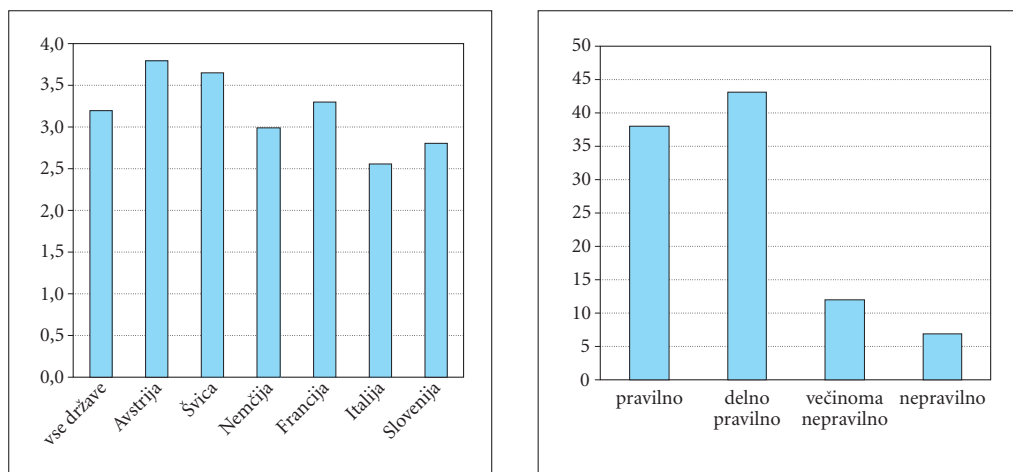
Bolj natančno predstavljamo marginalizacijo podeželja. Kot marginalizirano podeželje smo obravnavali območja, na katera ne vplivajo ne suburbanizacijski procesi ne turistični razvoj. Na osnovi rezultatov prvega kroga smo oblikovali naslednje teze.

Teza 1: »Čeprav je marginalizacija zajela tako rekoč celotno območje Alp, je razlika med marginaliziranimi in osrednjimi območji vse bolj izražena. To se kaže v močnem opuščanju kmetijstva v strmih in odročnih predelih, na drugi strani pa se v alpskih dolinah in kotlinah kmetijstvo umika urbanizacijskim pritiskom. Kljub vrsti inovativnih prijemov in subvencijam je malo verjetno, da se bo proces zaustavil.« (Briquel 2007, 37).

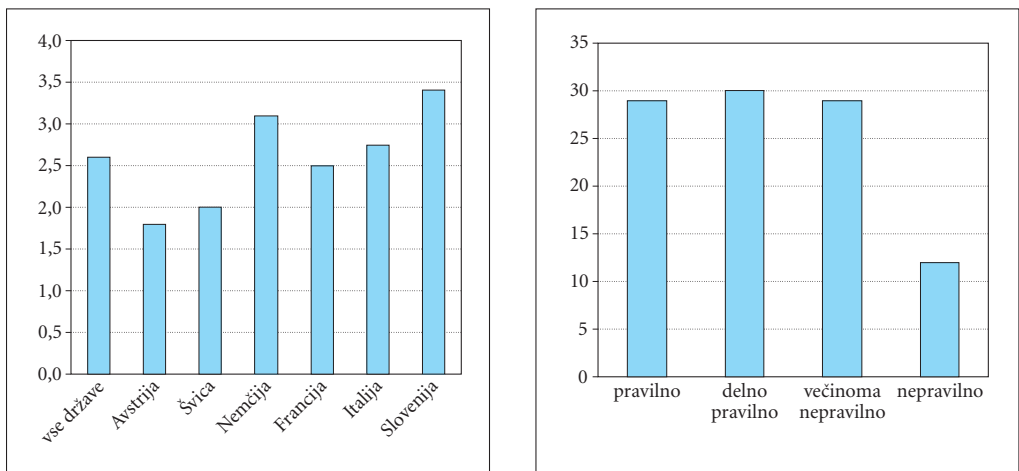
Slika 2 in 3: Povprečna ocena teze 1 (levo) in različno vrednotenje v % (desno). Povprečne ocene se gibljejo med 1 (teza ni sprejeta) in 4 (teza je sprejeta) in temeljijo na ocenah posamičnih ekspertov (Briquel 2007, 37).

Teza 2: »Prebivalcem podeželskih območij grozi izguba osnovnih javnih služb, kot so šole, bolnišnice, banke, poleg tega pa tudi zmanjševanje zaposlitvenih možnosti. Trenutno namreč še ni gospodarske dejavnosti, ki bi nadomestila kmetijstvo in s tem omogočila obstoj omenjenih javnih služb in zagotavljala vitalnost teh območij.« (Briquel 2007, 37).

Slika 4 in 5: Povprečna ocena teze 2 (levo) in različno vrednotenje v % (desno). Povprečne ocene se gibljejo med 1 (teza ni sprejeta) in 4 (teza je sprejeta) in temeljijo na ocenah posamičnih ekspertov (Briquel 2007, 37).

Teza 3: »Močno opuščanje obdelanih površin je resna grožnja razvoju turizma in rekreacije (transformacija odprtih območij v gozdno pokrajino). Turizem ima zato pomembno vlogi pri podpiranju kmetijstva.« (Briquel 2007, 37).

Slika 6 in 7: Povprečna ocena teze 3 (levo) in različno vrednotenje v % (desno). Povprečne ocene se gibljejo med 1 (teza ni sprejeta) in 4 (teza je sprejeta) in temeljijo na ocenah posamičnih ekspertov (Briquel 2007, 37).

Ko so strokovnjaki razmišljali o pojavih, povezanih s tem glavnim problemom (preglednica 2), so poudarili pomen javnih služb vključno z zaposlitvenimi možnostmi in pojavov, povezanih s spremembami v kmetijstvu. Pri pojavih, povezanih s socialnim življenjem, si niso bili tako enotni. Največkrat obravnavani pojavi bodo po mnenju strokovnjakov postali zelo pomembni, na primer spremembe na področju javne oskrbe zaradi naraščajočega deleža starejših. Čeprav to trenutno ni pomembno vprašanje, bo zagotovo postalo v prihodnje.

5 Sklep

Na prvi pogled rezultati analize z metodo delfi, ki je potekala v okviru projekta DIAMONT, kažejo podobo Alp kot območja, ki se sooča s podobnimi problemi kot številne druge regije. Podrobnejši pregled pa kaže, da so strokovnjaki izpustili nekatere jasno izražene probleme, kot so na primer brezposelnost, dohodkovna neenakost, neizenačene možnosti dostopa do visokošolskega študija, in se osredotočili predvsem na probleme, povezane z alpskimi posebnostmi. Pogosto so omenjali rabo alternativnih virov in okolju prijazen razvoj turizma, ki sta povezana z vprašanjem trajnosti. Omenjali so še lokalne vire in iniciative odnosa do ostalih, predvsem sosednjih regij, razvoj manjkajočih dejavnosti. Poudarili so tudi pomen negativnega vpliva prometa na življenje ljudi sedaj in še bolj v prihodnje. Po njihovem mnenju je tudi vprašanje varstva pred naravnimi nesrečami treba dati bistveno večji poudarek, kar je tudi z geografskega vidika zelo pomembno.

Metoda delfi ima pred nekaterimi drugimi metodami številne prednosti, pa tudi slabosti in omejitve. V našem primeru se je kot največja slabost izkazala nezmožnost ali vsaj slabša možnost pri doseganju konsenza, enotnega mnenja strokovnjakov glede prihodnjega razvoja pri zelo kompleksnih, strukturiranih, širokih, večplastnih problemih, kakršen je tudi razvoj v Alpah, ki so v naravnem smislu sicer homogena enota, pa vendarle notranje izrazito razčlenjena, da ne govorimo o družbenih, kulturnih

Preglednica 2: Ocena pomembnosti pojava glede na marginalizacijo podeželskih območij (Briquel 2007, 40).

pojav	časovna dimenzija ocene	povprečna ocena							delež ocen (%)	
		vse države	Avstrija	Švica	Nemčija	Francija	Italija	Slovenija	precej ali zelo pomemben	malo ali zelo malo pomemben
naraščanje izoliranosti zaradi slabe dostopnosti	trenutno	2,36	2,00	2,50	2,00	2,00	3,13	2,67	47	47
	v prihodnje	2,43	2,33	2,67	2,18	2,25	2,86	2,57	40	49
naraščanje izoliranosti zaradi slabljenja socialnih vezi	trenutno	2,40	1,83	2,50	1,55	3,11	3,00	2,75	45	51
	v prihodnje	2,67	2,50	2,75	2,09	2,89	3,25	2,71	55	40
nazadovanje učinkovitosti oskrbe z javnimi in privatnimi službami	trenutno	2,79	2,67	2,50	2,54	2,78	3,00	3,00	64	36
	v prihodnje	3,04	3,17	3,00	3,08	2,88	3,25	2,86	70	28
spreminjanje potreb po javnih službah zaradi staranja prebivalstva	trenutno	2,55	2,17	2,25	2,31	2,78	2,75	3,00	49	51
	v prihodnje	3,02	3,00	3,00	3,00	3,00	2,75	3,43	85	13
pomanjkanje lokalnih zaposlitvenih možnosti	trenutno	2,83	2,67	3,25	2,42	2,89	3,13	3,50	64	34
	v prihodnje	2,98	2,83	3,50	2,77	3,00	3,25	2,86	70	28
upadanje pomena kmetijstva kot temeljnega ekonomskega vira	trenutno	2,98	2,50	3,00	2,92	3,00	3,13	3,00	66	30
	v prihodnje	3,07	2,50	3,00	3,38	3,38	2,57	3,14	68	26
negotovost javnih sredstev za podporo razvoja podeželja	trenutno	2,50	2,40	2,50	2,38	2,89	2,50	3,75	45	53
	v prihodnje	2,93	3,00	3,75	2,92	3,25	2,14	2,86	62	32
zmanjševanje konkurenčnosti	trenutno	2,73	2,80	2,50	2,85	2,38	2,88	3,00	55	40
	v prihodnje	2,91	2,20	3,00	3,31	2,75	2,71	3,00	62	42
naraščanje pomena dodatnih virov dohodka za vzdrževanja kmetijstva	trenutno	3,02	3,17	2,00	2,92	2,86	3,50	2,50	72	23
	v prihodnje	3,34	4,00	2,50	3,15	3,00	3,86	3,43	77	17

oziroma zgodovinskih razlikah med posameznimi alpskimi pokrajinami, pa tudi različni državni pripadnosti posameznih predelov Alp.

Dejstvo pa je, da najvažnejši razvojni problemi, kakršne vidijo in so jih napovedali strokovnjaki, udeleženi v delfi metodi, sovpadajo s prioritetai, postavljenimi v nekaterih evropskih dokumentih in programih, kot sta na primer Alpska konvencija in INTERREG IVB za območje Alp.

Zahvala

Študija je delni rezultat mednarodnega projekta DIAMONT INTERREG IIIB, ki je potekal v okviru programa INTERREG IIIB za območje Alp in so ga sofinancirali Evropska unija (pogodba št. A/III/1.1/29; 75 %), Ministrstvo za okolje in prostor (pogodba št. 2511-05-322085; 15 %) in Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU (10 %).

6 Viri in literatura

- Adler, M., Ziglio, E. 1996: Gazing into the oracle: The Delphi Method and its application to social policy and public health. London.
- Delbeq, A., Van de Ven, A., Gustafson, D. H. 1975. Group techniques for program planning: A guide to nominal group and Delphi processes. Glenview.
- Czinkota, M., Ronkainen, I. 1997: International business and trade in the next decade: Report from a Delphi study. Journal of International Business Studies 28-4.
- Linstone, H. A., Turoff, M. (ured.) 2002: The Delphi Method: Techniques and Applications. Los Angeles.
- Skulmoski, G., Hartman, F. 2002: The Delphi method: Researching what does not exist (yet). Proceedings of the International Research Network on Organization by Projects, IRNOP V Conference. Renesse.
- Bourgeois, J., Pugmire, L., Stevenson, K., Swanson, N., Swanson, B.: The Delphi Method: A qualitative means to a better future. Medmrežje: http://www.freequality.org/sites/www_freequality_org/Documents/knowledge/Delphimethod.pdf (2. 6. 2008).
- Briquel, V. 2007: Analysis of Experts' Assessments of Alpine Development. *arbeitshefte/quaderni* 48, volume 2. Bolzano/Bozen.
- Briquel, V. 2006: Ključni problemi razvoja v Alpah. Medmrežje: http://www.uibk.ac.at/diamont/downloads/workpackages/folder_wp6_slovene.pdf (2. 5. 2008).

7 Summary: The future of the Alps and the Delphi method

(translated by DEKS d. o. o.)

One important demand that all European projects must meet is the inclusion of the expert and professional community as well as the general public. Thus, on the one hand, new expertise, views, desires, and expectations are obtained and, on the other hand, various activities are included; this is important for developing a mature and creative attitude towards the environment or landscape that people live in.

The DIAMONT project, which took place from 2005 to 2008 as part of the INTERREG IIIB Alpine Space program, also employed a variety of ways to include various, mainly professional parties at all phases. The project's main goal was to provide recommendations to assess the future sustainable development of the Alps by observing current problems and development trends.

As part of Work Package 6, we had to obtain professionals' general opinion on the most important factors influencing current and future development in the Alps. For this purpose, the Delphi method was used with three rounds of questions answered by 62 experts from Alpine countries. These experts

primarily included researchers, stakeholders, government officials, and representatives of Alpine associations. They were selected based on their authority and expertise in issues connected with development in the Alps.

After completing the three rounds, eight major development factors or problems were defined and ranked by importance. These factors include:

- Marginalization of rural areas;
- Maintenance of Alpine forests;
- Urbanization processes;
- Sustainable tourism development;
- Traffic pressure;
- Innovative and competitive economic activities;
- Maintenance and development of natural and cultural heritage; and
- Climate change effects.

At first glance, the results of the Delphi analysis show the Alps to be a region facing problems similar to those in many other regions. However, a detailed inspection reveals that the experts omitted certain obvious issues, such as unemployment, and only focused on issues connected with special Alpine features.

The Delphi method has many advantages over certain other methods, but it also has weaknesses and limitations. However, the most important development problems observed by the experts do in fact agree with the priorities set in certain EU document and programs, such as the Alpine Convention and INTERREG IIIB.

